

FÜGGETLEN RENDÉSZETI PANASZTESTÜLET
☒: 1358 Budapest, Széchenyi rakpart 19.
☎: 441-6501

Ügyszám: 215/2009/Pan.

A Független Rendészeti Panasztestület

378/2009. (XI. 11.) számú

állásfoglalása

A Független Rendészeti Panasztestület (a továbbiakban: Testület) **esztergomi panaszos**¹ 2009. április 7-én előterjesztett **panaszára indult eljárásban** a 2009. november 11-én megtartott zárt ülésén **született állásfoglalását**

m e g k ü l d i a z O r s z á g o s R e n d ő r f ő k a p i t á n y n a k.

A Testület megállapítása szerint a vizsgált ügyben **alapjogot súlyosan sértő intézkedésre került sor.**

A Testület állásfoglalása ellen jogorvoslatnak helye nincs.

Indokolás

A panaszos a vele szemben 2009. március 15-én foganatosított rendőri intézkedés miatt fordult 2009. március 22. napján kelt beadványával a Budapest Rendőrfőkapitányához, és kérte az Országos Rendőr-főkapitányságon (a továbbiakban: ORFK) keresztül panaszának továbbítását a Testület részére. A Testület a panaszbeadványt 2009. április 7-én érkezett.

I.

A panaszos beadványában sérelmezte 2009. március 15. napján 18 óra 49 perckor a BRFK hivatalos helyiségében történő előállítását. A panaszos elmondása szerint az előállítást követően „testüreg vizsgálat alá vetették”. Az éjszaka során, kihallgatás céljából, a panaszost az ügyészségre szállították, ahol tájékoztatták az őrizetbe vételét elrendelő határozatról. Ezt követően a BRFK Gyorskocsi utcai objektumába visszaszállították, ahol ismételten testüreg vizsgálatra került sor. A panaszos állítása szerint az ismételt vizsgálat céljára magyarázatot, valamint az azt elrendelő

¹ Az Rtv. 93/A. § (8) bekezdése értelmében a panaszos személyes adatait töröltük.

jogszabályról és az illetékes személyről tájékoztatást nem kapott. A panaszos előadása szerint egyik esetben sem egészségügyi dolgozó végezte el rajta az orvosi vizsgálatot.

A panaszos beadványában kifogásolta továbbá azt, hogy annak ellenére, hogy tájékoztatta az illetékes személyeket arról, hogy gyógyszereket szed, mégis csak másnap este, jogi képviselőjének közbejárásával, adhatták be számára családtagjai az „életfontosságú gyógyszereket”. A panaszos sérelmezte, hogy fogva tartásának teljes ideje alatt figyelmen kívül hagyták az orvosa által számára előírt diétát, holott ő azt szintén jelezte az illetékeseknek.

A panaszos állítása szerint a hatóság jogszerűtlen és szakszerűtlen eljárása sértette emberi méltósághoz való jogát, valamint súlyosan megsértették az élethez, a testi épséghez való alkotmányos alapjogát azzal, hogy fogva tartása alatt egészségét „súlyosan veszélyeztették”.

II.

A Testület az ügy érdemi vizsgálata érdekében felvilágosítást kért a rendőrségtől, aki az alábbi az ügy megítélése szempontjából releváns – információkat és dokumentumokat bocsátotta a Testület rendelkezésére.

1) A Testület által feltett kérdésekre a BRFK hivatalvezetőjének 2009. április 30-én kelt válaszlevele arról ad tájékoztatást, hogy a panaszossal szembeni intézkedésre a Rendőrségről szóló 1994. évi XXXIV. törvény (a továbbiakban: Rtv.) 33. §-ának (1) bekezdésének a) pontja alapján, azaz bűncselekmény elkövetésén tetten érés miatt került sor.

A panaszos elfogására hivatalos személy elleni erőszak elkövetésének gyanúja miatt 2009. március 15-én 18 óra 49 perckor, Budapesten, az V. kerület Podmaniczky Frigyes tér környékén (Arany János utcai metrómegálló) került sor.

A panaszos 2009. március 15-én 20 óra 45 perckor került be a BRFK Gyorskocsi utcai fogdájára, ahonnan 23 óra 35 perckor átszállították az illetékes ügyészségre, ahol kihallgatták, majd őrizetbe vételére került sor hivatalos személy elleni erőszak bűncselekmény megalapozott gyanúja miatt.

A panaszos orvosi vizsgálatát a BRFK Gyorskocsi utcai objektumában fogdaorvos - a BRFK Bűnügyi Szervek Bűnügyi Technikai Osztály Bűnügyi és Fogdaorvosi Alosztály beosztottja – látta el.

A panaszos orvosi vizsgálatára a Rendőrség Szolgálati Szabályzatáról szóló 62/2007. (XII. 23.) IRM rendelet (a továbbiakban: Szolgálati Szabályzat) 51. §-ának (3) bekezdése, valamint a rendőrségi fogdák rendjéről szóló 19/1995. (XII. 13.) BM rendelet (a továbbiakban: Fogdaszabályzat) 17. §-a, valamint a Rendőrség Fogdaszolgálati Szabályzatának kiadásáról szóló 19/1996. (VIII. 23.) ORFK utasítás (a továbbiakban: ORFK Utasítás) alapján került sor.

A Budapesti Nyomozó Ügyészség a Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvény (a továbbiakban: Btk.) 229. §-ának (1) bekezdésébe ütköző hivatalos személy elleni erőszak büntett elkövetésének megalapozott gyanúja miatt a panaszos ellen büntetőeljárást folytat.

2) Budapesten, 2009. március 15. napján kelt elfogás végrehajtásáról és kényszerítő eszköz alkalmazásáról szóló jelentés szerint. A panaszossal szemben az Rtv. 29. §-ának (1) bekezdése alapján igazoltatására, az Rtv 31. §-ának (1) bekezdése alapján átvizsgálására, valamint az Rtv. 33. §-a (1) bekezdésének a) pontja alapján, szándékos bűncselekmény elkövetésén tetten érést követő elfogására került sor.

A jelentés szerint a panaszossal szemben az Rtv. 47. §-a alapján testi kényszer, és a 48. §-ának c) pontja alapján szökés megakadályozása érdekében bilincs került alkalmazásra.

A jelentés tényállása szerint a panaszossal szemben intézkedő rendőrök parancsnoki utasításra Budapesten, az V. kerület Arany János utcai metrómegálló felszíni területének biztosításában vett részt, ahol „egysoros mozgósorfalban” felsorakozott pajzsos egység megerősítését látta el. A helyszínen a rendőrsorfal előtt kb. 150-200 „felfokozott idegállapotban” lévő személy tartózkodott.

A helyszínen tartózkodó r. törzsőrmester 18 óra 49 perctől rögzítette, amint a panaszos, a tömegből kilépve, „a sorfal egyik beosztott rendőrének pajzsára kézzel ütést mér”. A felvételt készítő rendőr jelentette a történeteket a sorfal parancsnokának, aki rögtön utasítást adott a kiemelés parancsnokának kiemelés végrehajtására. A jelentést tevő intézkedő rendőrök a parancsot a „tanult taktikai eljárásoknak megfelelően testi kényszer alkalmazásával” azonnal végrehajtották. Testi kényszer alkalmazására a sorfal előtt került sor, majd ezt követően a panaszos sorfal mögé vezetése után, megbilincseltek, és ruházatát átvizsgálták az intézkedő rendőrök. Ezt követően a panaszost nyilatkoztatták azzal összefüggésben, hogy „él-e panasszal a rendőri intézkedéssel szemben, megsérült-e a rendőri intézkedés során, valamint keletkezett-e kár a kiemelés során.” A panaszos a „Hungária központon keresztül, EDR SMS körözési rendszerben” leellenőrzésre került, abban nem szerepelt.

A panaszos a jelentés szerint átadásra került ezután a BRFK előállító csoportjának, majd ezt követően előállították Budapesten, a II. kerületben a Gyorskocsi utcai Büntetés Végrehajtási intézetbe, ahol a fogdaorvos vizsgálatát a panaszoson elvégezték.

A jelentés szerint a panaszos panasszal kívánt élni, de nem az őt kiemelő és előállító rendőrök által fogatosított intézkedésekkel szemben. A panaszos azt sérelmezte, hogy a „mozgósorfalban beosztott egyik pajzsos rendőr pajzsával hátba ütötte”.

A panaszoson sérülés az intézkedés során nem keletkezett.

A parancsnoki vélemény és kivizsgálás szerint a panaszossal szembeni rendőri intézkedés és kényszerítő eszköz alkalmazás jogszerű és szakszerű volt, az arányosság követelményének megfelelt.

3) Budapesten, 2009. március 15-én kelt, a panaszos befogadásával összefüggésben készült jelentés szerint a befogadás r. alezredes kiemelt főelőadó utasítására végrehajtásra került. Ennek során a panaszos rendőri bántalmazást panaszolt. A befogadást végző szolgáparancsnoknak a panaszos úgy nyilatkozott, hogy „elfogásakor, rendőri intézkedés közben sérült meg”.

A jelentéshez csatolt ügyeletes fogdaorvos vélemény szerint külsérelmi nyom, friss sérülés a panaszos testén nem volt látható. A vélemény tartalmazza továbbá a panaszos tablettával kezelt cukorbetegségét, valamint megjegyzésként azt, hogy „160 CH diéta alapján kapjon vacsorát és az esti gyógyszert.” A véleményen szerepel ismételt az, hogy a panaszos rendőri bántalmazást panaszol, és, hogy rendőrségi fogdán elhelyezhető állapotban van.

A jelentéshez mellékelt panaszos által tett nyilatkozat értelmében, a panaszos sérelme nem a fogdaőrökkel szemben keletkezett, hanem az a „Bajcsy Zsilinszky úton történt”.

4) A panaszos őrizetbe vételét elrendelő határozat szerint a panaszos őrizetbe vételét a büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény (a továbbiakban: Be.) 126. §-ának (1) bekezdésében és a Be 126. §-ának (2) bekezdésének második mondatában foglalt okból, bíróság elé állítás céljából került elrendelésre. Az őrizetbe vétel időtartama 2009. március 15. napján 18 óra 49 perctől 2009. március 18. napján 18 óra 49 percig került megállapításra. A határozat tájékoztatást tartalmaz arról, hogy a panaszos a határozat ellen panasszal élhet a büntetőeljárás szabályai alapján.

A határozat indokolása a panaszos elfogását végrehajtó intézkedő rendőrök jelentésében foglaltaknak megfelelően tartalmazza a történeteket azon többlet információval, miszerint a panaszos hivatalos személy elleni erőszak bűntett elkövetésének megalapozott gyanúját a jelentésen túl a sértett r. törzsőrmester tanúvallomása támasztja alá.

A panaszos az őrizetbe vételét elrendelő határozat kihirdetésének megtörténtét igazoló dokumentumban úgy nyilatkozott, hogy azzal szemben panasszal kíván élni, mert beteg. Jelen dokumentumban a panaszos nem kért értesíteni senkit.

5) Az őrizetbe vétel megszüntetéséről szóló határozat alapján a panaszos őrizetbe vétele 2009. március 17-én 12 órakor megszűnt, és egyben azonnali szabadlábra helyezésének elrendelésére került sor. A szabadulási igazolás szerint a panaszos 2009. március 15. napján 18 óra 49 órától 2009. március 17. napján 12 óráig volt őrizetben.

6) A rendőrség által a Testület rendelkezésére bocsátott felvételt megtekintette. A videofelvételen látható, amint 18 óra 49 perckor a panaszos egy rendőri sorfállal

szemben lépett fel oly módon, hogy kezével ráütött egy rendőri pajzsra, és hallható amint azt mondja „meddig tolsz”.

A következő felvétel a panaszosról 18 óra 50 perckor látható, amikor rendőrök megkezdik az intézkedést vele szemben. Az intézkedő rendőrtől hallható, amint azt mondja „megütötte a pajzsot”, erre a panaszos reakciója „és?”. Ezt követően a panaszos kifogásolja, hogy a rendőrök felvételkészítését, elmondása szerint az törvénytelen. Az intézkedő rendőr erre úgy reagált, hogy „nézze meg a törvénybe, a rendőrség kamerafelvételt készíthet az intézkedés során, nézze meg a rendőrségi törvényben”. Erre a panaszos azt mondta, „persze”. Majd az igazoltató rendőr az intézkedő rendőrtől kérte azonosító számának kamerába mondását (05396). Ezt követően a panaszostól megkérdezte, hogy az intézkedés során bántalmazták-e, mire ő úgy felelt, „igen”. Megkérdezte tőle továbbá, hogy sérülése keletkezett-e, amire a panaszos azt mondta nem tudom, mert nem látom a hátamat”. Az anyagi kárra vonatkozó kérdésre úgy válaszolt a panaszos, hogy „azt sem tudja még”.

Ezután hallható, amint a rendőr azt mondja, „az úriember megütötte a rendőri sorfalat”. A panaszos erre azt reagálta, hogy „ezt ön is tudja, hogy nem igaz”. A rendőr kérésére ezután a panaszos nevét nem kívánta megmondani.

7) A BRFK hivatalvezetője a Testület ismételt megkeresésére az alábbi felvilágosítást adta.

Az orvosi véleményből megállapítható, hogy a panaszos tájékoztatta a vele szemben intézkedő rendőröket, illetve orvost, hogy „életfontosságú gyógyszereket szed” és, hogy egészségügyi állapota miatt diétára szorul. A rendőrök illetve az orvos a panaszos egészségügyi állapotával kapcsolatos kérésének eleget tettek.

III.

1) A Testület a panaszos sérelmeivel összefüggésben vizsgálta elsősorban hatáskörének terjedelmét, tekintettel a panaszos Be. alapján elrendelt őrizetbe vitelére. A panaszos kifogásolta előállítását, illetve azt, hogy két alkalommal került sor orvosi – testüreg – vizsgálatára, továbbá sérelmezte, hogy csak az intézkedést követő napon, jogi képviselőjének közbejárásával adhatták be számára családtagjai az „életfontosságú gyógyszereket”, valamint elmondása szerint figyelmen kívül hagyták az orvosa által számára előírt diétát.

A Testület tájékoztatja a panaszost, hogy eljárását az Rtv. IX. fejezetében, a Jogorvoslatok alcím alatt szabályozza. Az Rtv. 92. §-ának (1) bekezdése kimondja, hogy „akinek az e törvény IV., V. és VI. fejezetében meghatározott kötelezettség megsértése, a rendőri intézkedés, annak elmulasztása, a kényszerítő eszköz alkalmazása alapvető jogát sértette – választása szerint – panasszal fordulhat az intézkedést fogantató rendőri szervhez, vagy kérheti, hogy panaszát az országos rendőrfőkapitány a Testület által lefolytatott vizsgálatot követően bírálja el.”

Az Rtv. 92. §-ának (1) bekezdése alapján a Testület hatáskörébe kizárólag azon rendőri intézkedések és mulasztások tartoznak, melyek az Rtv. IV., V. és VI. Fejezetének alkalmazásával összefüggésben merülnek fel. Ennek megfelelően a Testületnek

– a rendőri feladatok és utasítások teljesítésének kötelezettsége, azok megsértése vagy annak elmulasztása (különösen: intézkedési kötelezettség, arányosság, azonosíthatóság, segítségnyújtási kötelezettség stb.),

– a rendőri intézkedés vagy annak elmulasztása, illetőleg törvényessége (különösen: igazoltatás, ruházat- csomag- jármű-átvizsgálás, elfogás, előállítás, idegenrendészeti intézkedés, intézkedés magánlakásban, közlekedésrendészeti intézkedés stb.),

– a kényszerítő eszköz alkalmazása és törvényessége (különösen: testi kényszer, bilincs, vegyi eszköz, sokkoló, rendőrbot, útzár, lőfegyverhasználat, csapaterő alkalmazása, tömegoszlatás stb.),

esetén van lehetősége eljárni és az adott intézkedést vagy cselekményt vizsgálni, abból a szempontból, hogy történt-e alapjogi sérelem.

A panaszos előállítására az Rtv. 33. §-ának (1) bekezdésének a) pontja alapján azért került sor, mert a panaszost szándékos bűncselekmény elkövetésén tetten érték. A panaszossal szemben a Btk. 229. §-ának (1) bekezdésébe ütköző hivatalos személy elleni erőszak bűntett elkövetésének megalapozott gyanúja miatt indult büntetőeljárás.

A panaszos őrizetbe vételét elrendelő határozat szerint őrizetbe vételre a Be. 126. §-ának (1) bekezdésében és a Be. 126. §-ának (2) bekezdésének második mondatában foglalt okból, bíróság elé állítás céljából került sor. Ezen törvényhelyek szerint az őrizetbe vétel a terhelt személyi szabadságának átmeneti elvonását jelenti. Az őrizetbe vétel szabadságvesztéssel büntetendő bűncselekmény megalapozott gyanúja – különösen tettenérés – esetén rendelhető el, feltéve, hogy a terhelt előzetes letartóztatása valószínűsíthető.

Az őrizetbe vétel személyi szabadságot átmenetileg elvonó kényszerintézkedés. Az őrizetbe vételt az ügyész és a rendőrség halaszthatatlan nyomozási cselekményként is elrendelheti. A gyanú megalapozottságára alapot adhat – ezt maga a törvény is kiemeli –, ha a terheltet a cselekmény elkövetésén tetten érik.

A határozatban a panaszos őrizetbe vétele 2009. március 15. napján 18 óra 49 perctől 2009. március 18. napján 18 óra 49 percig tartó időtartamra került megállapításra. A határozat tartalmazza továbbá az, hogy a Be. 517. §-ának (1) bekezdésben foglalt – azaz harminc napon belüli bíróság elé állítás – feltételek fennálltak a panaszos vonatkozásában. A Budapesti Nyomozó Ügyészség tájékoztatójából – amelyet a panaszos aláírásával igazolt – megállapítható, hogy az őrizetbe vételt elrendelő határozat 2009. március 16-án 1 óra 28 perckor, a panaszos jelenlétében került kihirdetésre.

A fentiek alapján megállapítható, hogy a rendőrség az Rtv. alapján állította elő, majd tartotta fogva a panaszost 2009. március 15. napján 18 óra 49 perctől 2009. március

16-án 1 óra 28 percig. A Testület ezért megállapította, hogy vizsgálata kiterjed a panaszos előállításának jogalapjára, valamint az őrizetbe vételt elrendelő határozat közlését megelőző orvosi vizsgálatra. A Testület erre a következtetésre függetlenül attól jutott, hogy Be. 126. §-ának (6) bekezdése szerint a terheltnek az őrizetbe vétel elrendelését megelőző hatósági fogva tartását az őrizet tartamába be kell számítani, amelynek alapján a panaszos őrizetbe vétele 2009. március 15-én 18 óra 49 perckor kezdődött.

A panaszos őrizetbe vételét elrendelő határozat közlését követő sérelmek – második orvosi vizsgálat, az „életfontosságú gyógyszerek” rendelkezésre bocsátásának elmaradása, valamint orvos által előírt diéta figyelmen kívül hagyása – azonban a Testület hatáskörén kívül esnek, mivel a rendőrség a panaszossal szemben ekkor már a Be. alapján járt el.

A panaszosnak módjában állt a Be. 195. §-ának (1) bekezdése alapján – miszerint akire nézve az ügyész vagy a nyomozó hatóság határozata rendelkezést tartalmaz a határozat ellen a közléstől számított nyolc napon belül - panasszal élni. Ezzel kapcsolatosan megállapítható, hogy a panaszos jogszabályi lehetőséggel élve panasszal élt az őrizetbe vételét elrendelő határozat ellen.

2) A Testület vizsgálta a panaszos előállításának jogalapját és annak indokoltságát, és azzal összefüggésben az alábbi megállapításra jutott.

A panaszos előállítására az Rtv. 33. §-ának (1) bekezdésének a) pontja alapján került sor mely szerint az rendőr a további intézkedés megtétele céljából elfogja és az illetékes hatóság elé állítja azt, akit szándékos bűncselekmény elkövetésén tetten értek.

A Testület a rendőrség által az előállítás okaként megjelölt jogalapot elfogadta, figyelemmel arra, hogy a felvételen valóban látható, amint a panaszos ütést mért a rendőri sorfalban szolgálatot teljesítő egyik rendőr pajzsára. A felvételen továbbá hallható, hogy az intézkedő rendőr azt mondja, hogy a panaszos „megütötte a pajzsot”, mire ő erre úgy reagált, „és?”. Néhány perccel később ugyanerre a panaszost az intézkedő rendőrnek azt mondta, „ön is tudja, hogy nem igaz”.

A panaszos fenti magatartását támasztja alá az elfogás végrehajtásáról és kényszerítő eszköz alkalmazásáról készült jelentés, amely azt tartalmazza, hogy a helyszínen egy intézkedő rendőr videofelvételt készített, amikor a panaszos a sorfal egyik beosztott rendőrének pajzsára kézzel ütést mért, amit jelentett a helyszínbiztosítási parancsnoknak, aki utasítást adott a kiemelésre.

A panaszos őrizetbe vételét elrendelő határozat tanúsága szerint a panaszos hivatalos személy elleni erőszak büntett elkövetésének megalapozott gyanúját a rendőri jelentésen túl a sértett r. törzsőrmester tanúvallomása is alátámasztotta.

A rendőrségi felvétel nem minden előzményt tartalmaz a vizsgált eseménnyel összefüggésben. A panaszos által előadott rendőri fellépést, miszerint a

„mozgósorfalban beosztott egyik pajzsos rendőr pajzsával hátra ütötte”, nem látható, de a Testület elképzelhetőnek tartja, hogy a panaszos a rendőri fellépésre reagálva lépett fel erőszakkal. A Testület mégis arra a megállapításra jutott, hogy a panaszos megfelelő jogalappal és indokkal került előállításra. Hivatalos személy elleni erőszak büntett elkövetésének megalapozott gyanúja miatt a panaszos ellen büntetőeljárás van folyamatban.

3) A Testület vizsgálta a panaszos orvosi vizsgálatát, mivel állítása szerint előállítást követően „testüreg vizsgálat alá vetették”, majd ezt követően az őrizetbe vételt elrendelő határozatról történő tájékoztatás után ismételten orvosi vizsgálatára került sor. A Testület, a jelen állásfoglalás III/1. pontjára figyelemmel, csak az első, azaz a panaszos előállított stáuszban történő orvosi vizsgálatával összefüggésben tudott állást foglalni.

A rendőrség által rendelkezésre bocsátott információk alapján a panaszos első orvosi vizsgálatára a BRFK Gazdaságvédelmi Főosztály Vagyonvédelmi Osztály orvosi vizsgálat megrendelő lapja alapján került sor. A rendőrség összefoglaló jelentése szerint a panaszos orvosi vizsgálatára a Szolgálati Szabályzat 51. §-ának (3) bekezdése, valamint a Fogdászabályzat 17. §-a, valamint az ORFK utasítás alapján került sor.

A Szolgálati Szabályzat 51. § (3) bekezdése alapján: „Az előállító helyiségben történő elhelyezéskor, az előállított, elővezetett, visszatartott személyt fel kell világosítani az intézkedés várható időtartamáról. Ruházatát át kell vizsgálni, és tőle el kell venni azokat a tárgyakat, amelyeket fogva tartáskor sem tarthat magánál. Nyilatkoztatni kell sérüléséről, esetleges panaszáról, szükség esetén orvosi ellátásban kell részesíteni.”

A Fogdászabályzat 17. §-a (1) bekezdése szerint a fogvatartottat zárkában elhelyezni csak előzetes orvosi vizsgálat után, az orvosi vélemény figyelembevételével lehet. Ugyanezen jogszabályhely (2) – (3) bekezdése rögzíti továbbá, hogy az előzetes orvosi vizsgálat során az orvosnak írásban kell állást foglalnia abban, hogy a fogvatartott egészségi állapotára figyelemmel elhelyezhető-e a fogdában, illetőleg elkülönítése indokolt-e. Az orvosi vizsgálat során írásban kell rögzíteni a fogvatartotton lévő külsérelmi nyomokat, valamint az azok keletkezési körülményeire vonatkozó, illetőleg a külsérelmi nyomok hiányát megállapító orvosi nyilatkozatot. Ha a fogvatartott azt állítja, hogy bántalmazták, az orvosi vizsgálatról jegyzőkönyvet kell felvenni, amelynek 1-1 példányát a fogvatartást végrehajtó szervnek, illetve a büntetés-végrehajtási felügyeleti ügyésznek meg kell küldeni.

A Testület idézi az Állampolgári Jogok Országgyűlési Biztosának OBH 2624/2009. számú, 2009. április 30-án kelt jelentés Megállapításainak IV. részében foglaltakat: „Az előállítás foganatosítására meghatározott szabályok nem rendelkeznek arról (így elő sem írják kötelezően), hogy az elhelyezést megelőzően – az előzőekben bemutatott – alapos, meztelenre vetkőztetéssel járó ellenőrzést le kellene folytatni. A Rendőrség Szolgálati Szabályzatáról 62/2007. (XII. 23.) IRM rendelet 51. § (3) bekezdése szerint az előállító helyiségben történő elhelyezéskor, az előállított (...). Ruházatát át kell

vizsgálni, és tőle el kell venni azokat a tárgyakat, amelyeket fogva tartáskor sem tarthat magánál. (...) A fogvatartottak befogadási eljárása azonban lehetővé (de nem kötelezővé!) teszi a motozást. A rendőrségi fogdák rendjéről szóló 19/1995. (XII. 13.) BM rendelet (a továbbiakban: fogdaszabályzat) alkalmazásában fogvatartott a bűnügyi, a szabálysértési, a közbiztonsági őrizetes, az előzetesen letartóztatott, valamint az elítélt és a szabálysértési elzárást töltő, amennyiben számára a fogva tartás helyéül rendőrségi fogdát jelöltek ki. (Figyelemmel arra, hogy a fogdaszabályzat a fogvatartott fogalmát kizárólag annak alkalmazásával összefüggésben határozza meg, nem okozhat valós problémát az sem, hogy az Rtv. 97. § h) pontja fogvatartott fogalmát ettől eltérően határozza meg.) (...) A befogadás fogdaszabályzat 16. § (1) bekezdése pedig a következőképp rendelkezik: »Befogadáskor a fogvatartott ruházatát át kell vizsgálni, szükség esetén motozásnak vethető alá. A motozás elvégzésével azonos nemű személyt kell megbízni. A motozás indokolt esetben kiterjedhet a testüregék orvos általi átvizsgálására is. A vizsgálatok során más fogvatartott, a motozásnál a fogvatartottal ellentétes nemű személy sem lehet jelen.« 2009. március 15-én az előállítások foganatosítására ugyan egyébként rendőrségi fogdaként működő épületben került sor, azonban a legegyszerűbb gondosság esetén meglehetősen könnyedén megállapítható lett volna, hogy a vizsgált esetben nem a fogvatartottak befogadására vonatkozó szabályokat kell alkalmazni. (...) Mindezek alapján megállapítottam, hogy a rendőrség eljárása az előállítottak levetkőztetése miatt az embertelen és megalázó bánásmód tilalmával összefüggő visszasságot okozott. A rendőrség vizsgált előállítások során folytatott eljárásának nem lehetett indoka az sem, hogy a fogvatartott fogalmát a fogdaszabályzat (mint speciális szabály) az Rtv.-nél (mint generális szabálynál) szűkebben határozza meg.”

A kifogásolt levetkőztetéssel kapcsolatban – amely a panaszoson kívül másokat is érintett, akik ugyanott kerültek előállításra – a Testület emlékeztet arra is, hogy a Rendőrség belső vizsgálatot rendelt el. A Rendőrség közleménye szerint (www.police.hu/friss/BRF-20090318_90.html) a befogadás szakszerűtlenségéért felelős osztályvezető, a befogadást végrehajtó fogdaőr és a szabálysértési eljárást lefolytató két előadóval szemben fegyelmi eljárás indult.

A Testület a Fogdaszabályzat már idézett 1. §-ának (1) bekezdését, 16. §-ának (1) bekezdését, az Rtv. 31. §-át, valamint a Szolgálati Szabályzat 51. §-ának (3) bekezdését egymásra való tekintettel értelmezve megállapította, hogy a Fogdaszabályzat 16. §-ának (1) bekezdése volt az a rendelkezés, amely alapján a panaszost a rendőrök – azaz a befogadást végző fogdaőrök – levetkőztették majd ezt követően „megvizsgálták”. A rendőrségi dokumentumok nem nevesítik egyértelműen a panaszos által elszenvedett ezen intézkedést, a Testület értelmezésében nyilvánvalóan nem tekinthető a ruházat átvizsgálásának a meztelen test szemrevételezése, így a Testület attól függetlenül motozásnak tartja az intézkedést, hogy a panaszos testét az eljáró rendőrök nem érintették meg (ezért nem volt kötelező orvos bevonása). A Fogdaszabályzat nem ismer a ruházatátvizsgálás és a motozás közötti átmenetet jelentő jogintézményt, és mivel a meztelen test szemrevételezéssel való ellenőrzése a ruházat átvizsgálásánál mindenféleképpen többet jelent, így csak motozásnak minősülhet – erre ugyanis motozás során lehetőség van, még ha a

megmotozott személy testüregait nem is vizsgálják át, az ugyanis motozás során nem kötelező, az a motozásnak nem fogalmi eleme. Ez a megállapítás azzal is alátámasztható, hogy az Rtv. 31. §-ának (2) bekezdése külön is hangsúlyosan felhívja a figyelmet arra, hogy az átvizsgálás nem történhet szemérem sértő módon.

A BRFK hivatalvezetője jelen panaszügyhöz hasonló esetekben tájékoztatta a Testületet a 2009. március 15-én ruházatátvizsgálás céljából történő levetköztetéssel összefüggésben arról, hogy belső vizsgálat folyt a kérdéskörben, melynek során megállapítást nyert, hogy a fogdaőr – megfelelő eligazítás hiányában – az előállításra vonatkozó szabályok helyett a szigorúbb, fogdai befogadásra vonatkozó előírásokat alkalmazta, amikor „az előállított személyek teljes, levetett ruházatát, ezt követően testfelületét is átvizsgálta. Ez az intézkedés aránytalan és indokolatlan volt.”

A fent kifejtettek miatt – különös figyelemmel a Fogdászabályzat személyi hatályát megállapító 1. §-ának (1) bekezdése rendelkezéseire (őrizetes, előzetes letartóztatott, elítélt és a szabálysértési elzárást töltő) – a panaszossal mint előállítottal szemben – azaz az őrizetbe vételt elrendelő határozat panaszossal történő közlést megelőzően – a Fogdászabályzat nem volt alkalmazható. A panaszos levetköztetésének és ilyen módon történő átvizsgálásának a jogalapja sem volt meg, ezért az arányosság és indokoltság kérdése az ő esetében fel sem merülhetett: a vele szemben foganatosított intézkedés (motozás) jogtalan volt. A motozás az emberi méltóságot súlyosan sértő, megalázónak tekinthető eljárás, amely csak abban az esetben lehet jogszerű alapjog-korlátozás, ha megfelelő jogalap birtokában és az arányosság követelményét szem előtt tartva foganatosítják. A panaszos esetében ezek a feltételek nem álltak fenn, ezért a Testület megállapította, hogy a jogalap nélküli motozás súlyosan sértette a panaszos az Alkotmány 54. §-ának (1) bekezdésében biztosított emberi méltósághoz való alapvető jogát, és beleütközött a megalázó elbánás alkotmányos tilalmába is – amelyet egyébként mind a Fogdászabályzat, mind az Rtv. speciálisan is nevesít.

A Testület emellett felhívja a figyelmet arra a jogbizonytalanságra, amelyet az előállítottak – mint személyi szabadságuktól megfosztott személyek – helyzetének szabályozatlansága okoz. Egy ilyen súlyú jogkorlátozás esetén elengedhetetlen, hogy az érintettek státuszát, jogait és kötelezettségeit részletes normák rendezzék.

IV.

A Testület az indokolásban kifejtett megállapítások alapján arra a következtetésre jutott, hogy a panaszos előállítása ugyan jogalappal történt, azonban az előállított státuszban vele szemben foganatosított orvosi vizsgálat súlyosan sértette az emberi méltósághoz való jogát.

Mindezek figyelembe vételével a Testület a panaszos alkotmányos alapjogának súlyos sérelme miatt a rendelkező részben foglaltak szerint, az Rtv. 93/A. § (6) bekezdése alapján, az állásfoglalást megküldi az országos rendőrfőkapitánynak.

Budapest, 2009. november 11.

Dr. Kaltenbach Jenő elnök,
testületi tag

Dr. Juhász Imre
elnökhelyettes,
előadó testületi tag

Fráterné dr. Ferenczy Nóra
testületi tag

Dr. Féja András
testületi tag

Dr. Kádár András Kristóf
testületi tag

Független Rendészeti Panasztestület